

শব্দ, চিন্তা আৰু মনোৰঞ্জন
চতুৰ্থ বছৰ ■ পঞ্চদশ সংখ্যা
ফেব্ৰুৱাৰী ২০২৩

পুৰণি তোলনী বিয়াৰ গীত

টেঁকী আৰু লোকবিশ্বাস

ফাগুনৰ চোতালত আলি আই লিগাং

অনুভৱ — মোৰ একান্তব্যক্তিগত

সম্পাদকীয়ৰ পৰিৱৰ্তে

যৌৱন বলিয়া ফাগুন আকৌ পালেহি। শুকান নিৰস সৰাপাতৰ ভাবহীন ছবি। কিন্তু কবি-গীতিকাৰে তাতেই বিচাৰি পায় সৃষ্টিশীলতাৰ সজীৱ উপাদান। যৌৱন জুৰুৱা গানৰ কলি; দিগন্তত ধূলিয়ে অঁকা কিবা যেন এক বিষাদভৰা পৃথিৱী আৰু আকাশৰ মিলনৰ বিন্দুৰ নৈসৰ্গিক সৌন্দৰ্য। বিষাদ অবিহনে জানো কবি-গীতিকাৰে সৰস সৃষ্টি কৰিব পাৰে। পৃথিৱীৰ পাৰ্চী আৰু উৰ্দু চায়েৰী সকলোতে তাকেই কৈ গৈছে।

‘ইচকা গম নেহী কিও তুমনে দিল কিয়া বৰবাদীয়া;

ইচকা গম হে লেকিন কিও দেৰচে বৰবাদ কিয়া।’

মোৰ মনত এয়া

বিষাদ নাই

কিয় তুমি হৃদয় ভাঙিলা

বিষাদে আৰৰি ধৰে

এই বাবাহে কিয় তুমি?

ইমান পলমকৈ মোৰ হৃদয়

চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ কৰিলা।

শুকান ফাগুনী বিষাদৰ পথাৰত সজীৱ প্ৰেমৰ গীত; ইয়াতকৈ আৰু অনন্ত যৌৱন ফাগুনৰ কি বস হ’ব পাৰে-এয়াই প্ৰকৃতি এয়াই প্ৰেম! তাৰ মাজতেই আহি আছে ফাকুৱা, শিৱৰাত্ৰী আৰু ছেইন্ট ভেলেণ্টাইনৰ কাৰাৰুদ্ধ অথচ মুক্ত বিহংগী দৰে প্ৰেমৰ দিন। এই সকলোবোৰৰ বাবে ফাগুনী শুভেচ্ছা জনালোঁ।

সদানন্দ গগৈ

প্ৰোগ গীত

শব্দ, চিন্তা আৰু মনোৰঞ্জন

চতুৰ্থ বছৰ ■ পঞ্চদশ সংখ্যা
ফেব্ৰুৱাৰী ২০২৩

প্ৰকাশকঃ ড° সঞ্জীৱ নাৰায়ণ
সম্পাদকঃ সদানন্দ গগৈ
সহঃ সম্পাদকঃ মমী নাথ
ডি টি পি : নীলকান্ত নাথ
গ্ৰাফিক্স, অংগসজ্জাঃ নীলোৎপল গোস্বামী

এ এম টেলিভিছন প্ৰাঃ লিঃ হৈ সঞ্জীৱ নাৰায়ণৰ দ্বাৰা
প্ৰাগ টাৱাৰ, উলুবাৰী, গুৱাহাটী-৭ৰ পৰা প্ৰকাশিত
Published by Sanjive Narain on behalf of AM Television Pvt. Ltd.
Prag Tower, Ulubari, Guwahati-781007, Assam

সূচীপত্ৰ

টেঁকী আৰু লোকবিশ্বাস
বৃষ্টিশিখা দত্ত/০৩
মোৰ ঘোঁৰাৰ দূৰন্ত গতি
ৰিমলী বৰকটকী/০৬
ফাগুনৰ চোতালত আলি-
আয়ে-লুগাং
সুৰভি ডেকা/০৭

পুৰণি তোলনী বিয়াৰ গীত :
আজিৰ সমাজত ইয়াৰ গুৰুত্ব
আৰু তাৎপৰ্য
ড০ কমল চন্দ্ৰ নাথ/০৮
সৰাপাতে আহি কৈ যায় ফাগুন
অহাৰ বতৰা
ৰশ্মিৰেখা কাশ্যপ/১১
অনুভৱ : একান্ত ব্যক্তিগত
মমী নাথ/১২

ফাগুনৰ ৰং
অজন্তা তামুলী ফুকন/১২
নৰা চিগা
সদানন্দ গগৈ/১৩
ফাগুনৰ স্তৱক
অজন্তা তামুলী ফুকন/১৩
ফাগুন ফাগুণ লগা
অভিনৱ কাশ্যপ/১৩

ঢেঁকী আৰু লোকবিশ্বাস

✍ বৃষ্টিশিখা দত্ত

এই আপ্তবাক্যশাৰী বৰ্তমানেও বিশেষকৈ নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰে! পৌৰাণিক উপকথাৰ মতে বিষুৱৰ পৰম ভক্ত নাৰদৰ বাহন ঢেঁকী বুলি কোৱা হয়! নাৰদে স্বৰ্গ-মত্য-পাতাল এই ত্ৰিলোক ঢেঁকীৰ ওপৰতে ভ্ৰমণ কৰে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়! এই ঢেঁকীক লৈ ভিন্ন ধৰনৰ লোকবিশ্বাসো আছে। উদাহৰণস্বৰূপে বৰষুণৰ অভাৱ হ'লে খৰাং বতৰত খেতিয়কসকলে সূৰ্যমুখী ঢেঁকী (পূবা-পশ্চিমাকৈ থকা ঢেঁকী) বাতিৰ ভিতৰতে চুৰ কৰি নদীৰ পাৰত, পথাৰত নাইবা আন ঠাইতো ওপৰলৈ মূৰ কৰি পুতি থৈ আহে। লোকবিশ্বাস আছে তেনে কৰিলে বৰষুণ হয়! পূৰ্বতে (বৰ্তমানেও ঠায়ে ঠায়ে) গ্ৰাম্য সমাজত শুভ-বিবাহৰ গাঁঠিয়ান খুন্দাৰ পৰ্বত ঢেঁকী ব্যৱহাৰ কৰিছিল! আকৌ বিয়াৰ দিনা ঢেঁকীটো বহীৰে ভালদৰে বান্ধি ৰখা হৈছিল যাতে টুটুকীয়া নাৰদে আহি বিয়াখনত ব্যাঘাত জন্মাব নোৱাৰে। কোনো ঠাইত বৰ্তমানেও বিয়াৰ তৃতীয়দিনা অৰ্থাৎ খুবা-খুবিৰ দিনা দৰা-কইনাই পিঠাগুড়ি খুন্দা পৰ্ব আছে। দৰাই ঢেঁকী দিব লাগে আৰু কইনাই পিঠাগুড়ি চালিব লাগে। পিছত সেই পিঠাগুড়ি খোবা-খুবি পুথি পঢ়াৰ আগত আগবঢ়াই দিয়াৰ নিয়ম আছে। পূৰ্বতে যিহেতু বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ পয়োভৰ নাছিল সেয়ে ঢেঁকীতে ধান বনা, চিৰা খুন্দা-পিঠাগুড়ি খুন্দা, মচলা, জালুক, মাহকৰাই, কৰাই গুড়ি, সান্দহ গুড়ি, বগৰী গুড়ি, বাঁহৰ গাজ খুন্দা(খৰিছাৰ বাবে), হালধি খুন্দা, সৰিয়হ খুন্দা খাবলি, পানীটেঙা আদি প্ৰস্তুত কৰা, বুট-মটৰ মাহ ভাজি গুড়ি কৰা (ভাতৰ লগত চাটনিৰ দৰে নাইবা দৈ দি জলপানৰ দৰেও বহুতে খায়) এনে সকলো ধৰণৰ খাদ্য প্ৰস্তুত কৰিছিল। তাৰোপৰি বিয়া হ'লে গাঁৱৰ জীয়াৰী-বোৱাৰী লগ হৈ বিয়াঘৰৰ বাবে চিৰা প্ৰস্তুত কৰিছিল! বিয়াৰ চিৰা খুন্দাৰো এটি নিয়ম আছিল! প্ৰথম ধানখিনি খুবলিত দিওতে তিনি জোকাৰ উৰুলি দি ঢেঁকীৰ মূৰত প্ৰথমে পানী এচলু দিহে চিৰা খুন্দাৰ আৰম্ভ কৰিছিল! ইয়াৰ উপৰিও বিয়া-সকামবোৰত বৃদ্ধ-বৃদ্ধাৰ বাবে তামোল আদিও খুন্দাৰ কামত ঢেঁকী ব্যৱহাৰ কৰিছিল! লোকবিশ্বাসমতে ঢেঁকীত খাদ্য প্ৰস্তুত কৰিলে নিজেও অকণমান খাব লাগে।

তেতিয়া প্ৰস্তুতকৰ্তাৰ গাৰ বিষ নহয়! তাৰোপৰি বিশ্বাস আছিল কেতিয়াও সন্ধিয়া সময়ত আৰু ভাত খোৱাৰ সময়ত ঢেঁকী মাৰিব নালাগে। লোকবিশ্বাস মতে তেনে কৰিলে ঘৰখন লখিমী চেৰা হয়! ঢেঁকীক ঘৰৰ লখিমী বুলি ভবা হয়! সেয়ে বহু ঠাইত ঘৰলৈ ন-বোৱাৰী আহিলে পাকঘৰৰ চৰুটো দেখুওৱাৰ লগতে ঢেঁকীশাল দেখুওৱাটো এটা নিয়ম আছিল! তাৰোপৰি বৃহস্পতিবাৰত ঢেঁকীশাল মচি-কাচি থলে লক্ষ্মী দেৱী সন্তুষ্ট হয় বুলিও বিশ্বাস আছিল আৰু বৰ্তমানেও বহু ঠাইত আছে। কেতিয়াও ঢেঁকীত বহিবও নাপায়, তেনে কৰিলে পথাৰত গৰু-ম'হে খেতি নষ্ট কৰি বা খাই তহিলং কৰি বুলি লোকবিশ্বাস আছে। ঢেঁকী সাধাৰণতে টান আৰু গধুৰ কাঠ যেনে-শাল, নাহৰ, আজাৰ, শিলিখা কাঠৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা হয় যদিও লোকবিশ্বাসমতে খোৰা, গাঁৰিশালি, শলা, কটৰা আদি একে কাঠৰ বিশেষকৈ শিলিখা কাঠৰ হ'লে তাত খুন্দা খাদ্যসমূহত কেতিয়াও বিষক্ৰিয়া নহয় বা গৃহস্থৰ বেমাৰ-আজাৰ কম হয়।

এই টেকীক লৈ সাঁথৰো আছে-"এদতীয়া হাতী ধান খায় পাচি পাচি"
 প্রবচন আছে-"মাকতকৈ জীয়েক কাজী,টেকী থোৰাৰে বঁটে পাঁজি"
 সকলোৰে পৰিচিত প্রবচন এফাকি হ'ল-
 "অচিন কাঠৰ থোৰা নলগাবা"
 বিহু গীততো গোৱা হয়-
 "টেকী দি থাকোতে তোলৈ মনত পৰে/বাঢ়নি হাতত লৈ কান্দো-----।"
 আকৌ বিহুৰ নামতে আছে
 "নৈত গুমগুমাই কোম্পানীৰ জাহাজ
 টেকীত গুম গুমায় থোৰা----।"
 চিৰা খুন্দি থাকোতে আগতে আইতা, মা-খুড়ীহঁতে গোৱা শুনিছিলো
 "বকুল বৰা ধানৰ চিৰা খুন্দিছিলো
 তেতেলি পতীয়াকৈ
 নতুন গুড়ৰ টেকেলী আনিছো বিচাৰি
 লগত মেনি ম'হৰ দৈ"
 টেকীক বৰ্তমানৰ আন এটি জনপ্ৰিয় বিহুগীত
 "টেকী দে টেকী দে অ মোৰে লাহৰী
 টেকীৰে চাবতে কঁপাই তোল চুবুৰী"

এইদৰে টেকীয়ে সাহিত্য-সংস্কৃতি, গীত-মাত, সাঁথৰ, ফকৰা-যোজনা, কবিতা, গল্প সকলোতে স্থান দখল কৰিছে। সাহিত্যৰথী বসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা দেৱৰ তেজীমলাৰ সাধু কোনে নাজানে! তাতো টেকীৰ কথা উল্লেখ আছে। এইখিনিতে আৰু এটা কথা সংযোজন কৰিব বিছাৰিছো! কেতিয়াবা দুৰ্ভাগ্যবশতঃ টেকীয়ে খুন্দিলে লগে লগে টেকীৰ মূৰত আৰু কতৰাযোৰত পানী ঢালি দিয়া দেখিছিলো! বিশ্বাস আছিল টেকীটো ঠাণ্ডা হ'লে হেনো খুন্দা হাতৰ বিষো পাতলে।

টেকী অসমীয়া গ্রাম্যসমাজৰ এখনি নিৰবিচ্ছিন্ন ছবি! ৰাতি নৌপুৰাওতেই টেকীৰ গুমগুমনি সৰ পাইছিল চুবুৰী! আগৰ দিনত টেকীতে চাউল উলিয়াইছিল! ধানৰ বাকলি এৰুৱাই দিয়াৰ পিছত চাউলবোৰ অলপ কাঢ়ি দিয়ে যদিও মিলৰ চাউলৰ দৰে চাফা নহয়। টেকীৰে চাউল প্ৰস্তুত কৰা মানুহে মিলৰ চাউলৰ সোৱাদ নাপায়! তেওঁলোকৰ মতে মিলৰ চাউলত ভিটামিন নাথাকে। কথাষাৰ অস্বীকাৰো কৰিব নোৱাৰি। বৰ্তমানেও আধুনিক বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ প্ৰচলন হৈছে যদিও কোনো কোনো মুহূৰ্তত টেকী এটাক সকলোৰে প্ৰয়োজনবোধ নকৰা নহয়। সেয়ে নগৰীয়া সকলেও ঠায়ে ঠায়ে টেকী ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়! বিশেষকৈ বিহুৰ সময়ত টেকীৰ গুমগুমনি, টেকীশালত পুৰণ-মহিলাৰ হাঁহিৰ খলকনিৰ লগতে টেকীশালত সকলোৰে বহি প্ৰস্তুত কৰি থকা খাদ্যৰ জুতি লোৱা আমেজেও এক সুকীয়া আপোনত্ব গঢ়ি তোলে! টেকীটো কেৱল অসম, অসমীয়াৰে নহয়! চুবুৰীয়া ৰাজ্য পশ্চিমবংগ, বাংলাদেশতো ইয়াৰ প্ৰচলন দেখা যায়! সেয়ে লোকসংস্কৃতিৰ অন্য এক পৰিচায়ক টেকীটোৰ টেকীশালখনৰ ব্যৱহাৰক লৈও অন্য এক লোকবিশ্বাস আছে। সেয়া হৈছে-"কুলাৰ বুকুত চালনী, খুবলিৰ বুকুত থোৰা, টেকীৰ লগত বাঢ়নী মাৰি নথ'লে মাকৰ বুকুতো সন্তান নাথাকে অৰ্থাৎ ঘৰখনত দ্বন্দ খৰিয়াল বেছি হয় আৰু ঘৰখনৰ একতাৰ অভাৱ হয়"। টেকীক লৈ আইতাৰ মুখেৰে আগতে শুনা কথা এযাৰো নিলিখি নোৱাৰিলোঁ! পূৰ্বতে হেনো কইনা চাবলৈ গ'লে দৰাই কইনাৰ ঘৰত থাকি কাম-কাজৰ পটুতাৰ পৰিচয় দিব লগা হৈছিল! যেনে-নাঙল বনোৱা, ডলা-কুলা-চালনী, সোতা-বাঢ়নী(বাৰু)আদি বনাই দেখুওৱাৰ লগতে টেকীও বনাই আৰু টেকী পাতি দেখুৱাব লাগিছিল। টেকীৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণ জ্ঞান নথকা দৰালৈ ছোৱালী বিয়াও নিদিছিল। কাৰণ টেকীটোৰে হ'ল ঘৰখনৰ মূল লক্ষীমী!

টেঁকী পাতোতে এষাৰ কথা মানি চলছিল।

"দেৱ, দুই, চাৰে তিনি, টেঁকী পাতিবা জানি।"

অৰ্থাৎ টেঁকীটো মুঠ সাত হাত দীঘল হ'ব লাগিব। খোৰাটোৰ পৰা মূৰলৈ ডেৰহাত, খোৰাৰ পৰা কতৰালৈ চাৰে তিনি হাত আৰু কতৰাৰ পৰা নেজলৈ দুই হাত হ'ব লাগিব। টেঁকীৰ ভিন ভিন অংশবোৰৰ নাম ও সুকীয়া। যেনে-টেঁকী ডাং, খুবলি, গুল, খোৰা, কঁতৰা মাৰি বা আয়ল শলা আৰু টেঁকী দিবৰ বাবে হাতৰ ধৰি লোৱা জৰী ডালক টেঁকী জৰী আৰু অকলে ধান খুন্দিলে ব্যৱহাৰ কৰা লৰণীডালক বঢ়নি বুলি কোৱা হয়। আৰু টেঁকী খোৱা ঘৰটোক টেঁকীশাল বুলি কোৱা হয়। উল্লেখযোগ্য যে টেঁকীৰ কিছু অংশক ঠাই বিশেষে বেলেগ নামেৰেও নামাকৰণ কৰা হয়। যেনে- বঢ়নী (লুৰী), খুবলি(পাখেলী), গুল (খামা)।

এই টেঁকীশালৰ টেঁকীৰ কাষতে অনানুষ্ঠানিক এক পঢ়াশালিও আৰম্ভ হৈছিল বুলি ক'ব পৰা যায়। পূৰ্বতে নাৰী শিক্ষাৰ ওপৰত কম গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছিল! "লাউ যিমনে ডাঙৰ নহওক পাতৰ আঁৰত" কথাষাৰক সাৰোগত কৰিয়েই পুৰুষ-নাৰী উভয়ে ছোৱালী এজনী পূৰ্ণযৌৱনপ্ৰাপ্ত হোৱাৰ লগে লগে এঘৰলৈ উলিয়াই দিয়াৰ ওপৰতহে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল! অথবা কোনোবা শিক্ষিতা হ'লেও বিবাহৰ পিছত ঘৰুৱা কাম-কাজতে সীমাবদ্ধ হৈছিল! অপ্ৰিয় সত্য পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনত বহু নাৰী অতীতৰে পৰা বৰ্তমানেও শাৰীৰিকভাৱে নহ'লেও মানসিকভাৱে নিৰ্যাতিতা। বহু নাৰী গৃহবন্দী হিচাপে থাকিব লগা পৰিস্থিতিত। গতিকে এনে অৱস্থাত টেঁকীশালখনেই হৈ পৰিছিল তেঁওলোকৰ আলোচনাৰ কেন্দ্ৰ! প্ৰত্যেকে হিয়া-উজাৰি নিজৰ দুখ-সুখবোৰ, চুবুৰীৰ সমস্যাবোৰ, অঞ্চলটোৰ সমস্যাবোৰ আলোচনা কৰিব পাৰিছিল! বহুতে বিয়নি মেল বুলিও অভিহিত কৰে! কিন্তু এই মেলবোৰতে একে সামঞ্জস্য থকা সমস্যাবোৰৰ সমাধানৰ কৌশলো তেওঁলোকে ৰচনা কৰিব পাৰিছিল। অনাখৰী, অৰ্ধশিক্ষিত নাইবা শিক্ষিত নিবনুৱা সকলেও এইবোৰত যোগদান কৰিছিল বাবে তেওঁলোকে নজনাখিনি আনৰ পৰা জানিবলৈও সুবিধা হৈছিল। বৰ্তমানেও টেঁকীশাল খনে সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক দিশবোৰ আলচ কৰাত সহায়ক হৈয়ে আছে। যদিও যন্ত্ৰৰ আৱিষ্কাৰ হৈছে টেঁকীৰ চাহিদা কমিছে বুলি আমি ক'ব নোৱাৰো! বৰ্তমানে বিশেষকৈ নগৰীয়া জীৱনত কৰ্মব্যস্ততাৰ বাবেই হওক অন্য কিবা কাৰণতেই হওক টেঁকীৰ ব্যৱহাৰ কমি গৈছে যদিও কিন্তু অসমীয়া খাদ্য-সম্ভাৰৰ চাহিদা কমি গৈছে বুলি ক'ব নোৱাৰি! নাৰী সৱলীকৰণ আৰু সমধিকাৰ ধাৰণাটোৱে মহিলাসকলক স্বাৱলম্বী হ'বলৈ অৰিহনা যোগায় আহিছে। বৰ্তমান অসমৰ চুকে-কোণে অনেক আত্মসহায়ক গোট গঢ়ি উঠিছে আৰু এই গোটসমূহৰ একাংশই টেঁকীশালৰ টেঁকীটোকে ভৰসা কৰি আগবাঢ়ি অহা দেখা গৈছে। আধুনিকৰণৰ নামত বজাৰত যদিও ভিন্ন দেশী-বিদেশী খাদ্যই ভৰি পৰিছে তথাপিও আমাৰ থলুৱা খাদ্যৰ চাহিদা কমি গৈছে বুলি মনে নধৰে। ভিন্ন সময়ত থলুৱা খাদ্যৰ মেলা, ভোগালীৰ মেলা, বিহু মেলা আদিৰ উপৰিও বজাৰত উপলব্ধ লাৰু-পিঠা, চিৰা-কৰাইগুড়ি, সান্দহ, খাৰলি-পানীটেঙা আদিয়ে ইয়াৰ প্ৰমাণ। গতিকে গ্ৰাম্য অৰ্থনীতিত আওপকীয়াকৈ টেঁকীৰ ইতিবাচক প্ৰভাৱক আমি স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব! বৰ্তমান অসমৰ চুকে-কোণে অনেক আত্মসহায়ক গোট গঢ়ি উঠিছে আৰু মহিলাসকলৰ স্বাৱলম্বনৰ ক্ষেত্ৰত অভূতপূৰ্ব জাগৰণ সৃষ্টি কৰিছে। অৰ্থনৈতিকভাৱে পিছপৰা এই মহিলাসকলে থলুৱা সম্পদ সমূহৰ জৰিয়তে উৎপাদনৰ চাহিদা বৃদ্ধি কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত কেৱল সমাজৰ এটা অংশই নহয় অসমীয়া হিচাপে আমি প্ৰত্যেকে ইতিবাচক দৃষ্টিভংগীৰে যদি থলুৱা খাদ্য-সম্ভাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰোঁ, অসম অসমীয়াৰ, বজাৰসমূহো অসমীয়াৰ কেৱল ৰুচিৰেই নহয় অসমীয়াৰ অস্তিত্বৰে জিলিকি থাকিব বুলি আশা কৰিব পাৰি। সমান্তৰালভাৱে দেশৰ অৰ্থনীতিতো ইতিবাচক প্ৰভাৱ পৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি! উল্লেখ্য যে অৰ্থনীতিৰ বিকাশ মানে সমাজ-শিক্ষা-ৰাজনীতি সকলোতে অগ্ৰগতি লাভ কৰিব পাৰিব! কাৰণ "পেটত গামোচা বান্ধি যেনেকৈ কোনেও ভোট দিবলৈ নাযায় ঠিক সেইদৰে ভোকত কলমলাই থকা এজন মানুহৰ সুস্থ-সবল চিন্তা কৰাৰ শক্তিও নাথাকে।"

মোৰ ঘোঁৰাৰ দূৰন্ত গতি (The Horse from Heaven)

✍️ বিমলী বৰকটকী

ছবিখনৰ নামটো দেখি সকলোৰে নিশ্চয়কৈ জানিব পাৰিছে যে এইবাৰ অৰ্থাৎ আগত বৰ্ষত অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া ৯৫সংখ্যক অস্কাৰ বঁটা প্ৰতিযোগিতালৈ আনুষ্ঠানিকভাৱে নিৰ্বাচিত হোৱা অসমৰ প্ৰথমখন চুটি ছবিৰ বিষয়েই এই লিখা। মোৰ ঘোঁৰাৰ দূৰন্ত গতিয়ে বাংগালুৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চুটি ছবি মহোৎসৱত অস্কাৰলৈ নিৰ্বাচিত হোৱাৰ উপৰি VGIK চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱ, মস্কোত (ৰাছিয়া) শ্ৰেষ্ঠ চুটি ছবিৰ বঁটা, দা হিমালয়ান চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱত শ্ৰেষ্ঠ আলোকশিল্পকাৰৰ (অৰ্ণৱ লাহা) বঁটা লাভ কৰাৰ লগতে কলকাতা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱ, জয়পুৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱকে আদি কৰি অন্যান্য মহোৎসৱত প্ৰদৰ্শনৰ বাবে আনুষ্ঠানিকভাৱে নিৰ্বাচিত হৈছিল। ১৫ মিনিট দৈৰ্ঘ্যৰ এই ছবিখনৰ কাহিনী, চিত্ৰনাট্য আৰু পৰিচালনা-মহৰ্ষি তুহিন কাশ্যপৰ। পৰিচালকে ছবিখনক কল্পনাপ্ৰসূত, হাস্যৰসধৰ্মী ছবিৰ ধাৰাৰ ছবি বুলিছে যদিও মই এইখন মানুহ আৰু মানুহৰ মনস্তত্ত্ববিষয়ক অতি সূক্ষ্ম দৃষ্টিভংগীৰে নিৰ্মিত এখন সংবেদনশীল ছবি বুলিহে অনুভৱ কৰিলো। ছবিখনৰ কাহিনীভাগ আগবাঢ়ে—মুখ্য চৰিত্ৰত কুশল (অতুল পাচনি) আৰু হঠাতে কুশলৰ একাকী জীৱন আৰু মনোজগতৰ এক অভিন্ন সংগী হৈ পৰা 'গতি' নামৰ ঘোঁৰাটিৰ লগত কুশলৰ সংযোগক লৈয়েই। ছবিৰ আৰম্ভণি ঘটে ওজাপালিৰ সৈতে, 'গতি'ৰ পিঠিত উঠি আঙুৱাই থকা কুশলৰ স্ব-কাহিনী কথনেৰে। এনিশা ওজাপালি গাই ওভতা কুশলে এখন হাবিয়নিত কিছুপৰ জিৰাই কাষত হাত-লেমটি ৰাখি খুঁটিতালযোৰ বজাই বজাই বহি থকা অৱস্থাতে কুশলে এটি শব্দ শুনিবলৈ পাই। একাৰ নিশা, হাবিৰ ডাঠ কুঁৱলীৰ মাজত কুশলে শুভ, সুন্দৰ 'গতি'ক দেখাৰ লগে লগে নেপথ্যত আনন্দবিধুৰ ছন্দত ওজাপালি ধ্বনিত হোৱাৰ সমান্তৰালকৈ 'গতি'ৰ দেহত ওপৰৰ পৰা হেলনীয়াকৈ পৰা মায়াময়, উদ্ভাসিত দ্যুতিৰ ব্যৱহাৰে-প্ৰতীকীৰূপত এক ধনাত্মক দিশকে প্ৰদৰ্শন কৰিছে। এয়া পৰিচালক আৰু আলোকশিল্পকাৰৰ কুশলতা বুলিব লাগিব। কুশলে ঘোঁৰাটিক 'গতি' নাম দিয়ে, ইন্দ্ৰৰ ঘোঁৰা বুলি ভাবি আহ্লাদিত হয়। আনৰ আগত 'গতি' আৰু নিজৰ সংযোগৰ কাহিনী সগৌৰৱে বিৱৰে। সমান্তৰালকৈ কুশলৰ একাকীভূই আনি দিয়া অসহায়বোধৰ তীব্ৰ যন্ত্ৰণা, চৌপাশৰ মানুহক লৈ কুশলৰ মনত পুঞ্জীভূত ক্ষোভ সকলো প্ৰকাশ পাই আৰু এইখিনিৰ মাধ্যমেৰেই দৰ্শকক কুশলৰ চৰিত্ৰটিৰ সৈতে সংযুক্ত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে পৰিচালক। অৰ্থাৎ ছবিখনৰ মূল বিষয়বস্তু বা যি উপজীব্য তাক এনেদৰে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে যে ছবিৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়খিনি চাবৰ বাবে দৰ্শক অৱধাৰিতভাৱে আগ্ৰহী হৈ পৰিব। চুটি ছবি এখনত ইমান কম সময়ৰ ব্যাসত এইখিনি সন্তৰ কৰি তোলায়েই সফলতা। 'গতি' নামটিও প্ৰতীকীয়েই। পিছে ইয়াত সেই মানসিক গতিৰ কথা কহে প্ৰতিফলিত কৰা হৈছে যি গতিয়ে এজন মানুহক মানসিকভাৱে জীয়াই ৰখাৰ গতি দিয়ে। অতি স্পৰ্শকাতৰ এই কথাখিনিকেই নাটকীয়তাহীনভাৱে ছবিখনত তুলি ধৰা হৈছে। যদিহে মনস্তাত্ত্বিক দিশৰ পৰা চোৱা যায়, তেন্তে একদৃষ্টিত কুশল এজন স্কিজ'ফ্ৰেনিয়াৰ ৰোগী, যিয়ে আপোনত্বৰ উম বিচাৰি এটা গাধকেই স্বৰ্গীয় দ্যুতিময় ঘোঁৰা বুলি (ভ্ৰম) আত্মীয়তাৰে আঁকোৱালি লয়। ছবিখনত পৰিস্থিতি সাপেক্ষে অৰ্থৰহৰূপত হাস্যৰসৰো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে, পিছে কুশলৰ চৰিত্ৰটিৰ সৈতে একাত্মতা অনুভৱ কৰাৰ পিছত, সেই হাস্যৰসতো বিয়াদবিধুৰতাৰ অনুভৱ হ'ব। আৱহ-সংগীতৰ ক্ষেত্ৰত ওজাপালিৰ প্ৰয়োগেই কৰা হৈছে আৰু এই প্ৰয়োগ সম্পূৰ্ণ পৰিস্থিতি সাপেক্ষ। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে ওজাপালিৰ ছন্দতেই ছবিখন ছন্দিত। অভিনয়ৰ দিশত মুখ্য ভূমিকাত অভিনয় কৰা অতুল পাচনিৰ কথা বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিবই লাগিব। গতানুগতিকৰূপত মাথোঁ হাস্যৰসৰ খোৰাকেই যোগোৱা অতুল পাচনিজনক এক সম্পূৰ্ণ ভিন্ন ৰূপত দেখিবলৈ পোৱা গ'ল। তেওঁৰ অভিনয়ৰ বহুমুখী দিশটিক এক বিশেষ ভূমিকাতেই আবদ্ধ কৰি ৰখাৰ বাবে আমি এইজন অতুল পাচনিক দেখিবলৈ পোৱা নাছিলো। এইক্ষেত্ৰতো অতুল পাচনিৰ অভিনয়ৰ লগতেই পৰিচালকো প্ৰশংসাৰ পাত্ৰ। শেষাংশত 'গতি'কেন্দ্ৰিক কুশল হতাশ হৈ নৈৰ পানী-মুঁৱলিত বহি থকা কুশলৰ হতাশাৰ লগতেই কুশলৰ দৰেই 'গতি' সবগীয় ঘোঁৰা বুলি বিশ্বাস কৰা গ'ড' (মেহাংকৰ চক্ৰৱৰ্তী)ৰ আৱিৰ্ভাৱ হয়। গ'ড'ৰ লগত সহজ হৈ কুশলে পুনৰাই 'গতি'ক লগ পোৱাৰ কাহিনী কথনেতেই ছবিখন শেষ হয়। চেমুৱেল বেকেটৰ বিখ্যাত নাটক 'ৱেইটিং ফৰ গড'ত অনন্ত অপেক্ষাৰ পিছতো কাহিনীও গ'ড' নাহে, অৰ্থাৎ গ'ড' এক মায়া বা ভ্ৰম, ঠিক কুশলৰ 'গতি'ৰ দৰেই !!

প্ৰাগৰ গীত/৬

THE
OSCAR
INDIA'S OFFICIAL ENTRY

ফাগুনৰ ঢোতালত আলি-আয়ে-লুগাং

✍️ সুৰভি ডেকা

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠিত হৈছে বিভিন্ন জাতি, জনগোষ্ঠীৰে। বড়ো, মিচিং, কাৰ্বি, ৰাভা, আহোম, সোণোৱাল কছাৰী আদি নানা জাতি-জনজাতিৰে গঠিত বৃহৎ অসমীয়া। মিচিং জনগোষ্ঠী এটা উল্লেখযোগ্য জনজাতি। মিচিং জনগোষ্ঠীৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ উৎসৱ হৈছে আলি-আয়ে-লুগাং। প্ৰত্যেক বছৰৰ ফাগুন মাহৰ প্ৰথম বুধবাৰে এই উৎসৱ পালন কৰা হয়। প্ৰাচীন কালত এই উৎসৱ ফাগুন, চ'ত বা ব'হাগ মাহৰ কোনোবা এটা দিনত উদযাপন কৰা হৈছিল যদিও ১৯৫৬ চনৰ পৰা ফাগুন মাহৰ প্ৰথম বুধবাৰে আলি-আয়ে-লুগাং পালন কৰা হয়। এই উৎসৱক শস্য বা কঠীয়া সিঁচাৰ আৰম্ভণি অনুষ্ঠান বুলিও কোৱা হয়। মিচিং জনগোষ্ঠী মূলতঃ কৃষি কাৰ্যৰে জীৱন নিবাহিত কৰা জাতি। মিচিং ভাষাত আলি মানে শস্যৰ গুটি, আয়ে মানে ফল আৰু লুগাঙৰ অৰ্থ হৈছে শস্য সিঁচাৰ প্ৰথম দিন। সেয়েহে ইয়াক শস্য সিঁচাৰ প্ৰথম দিন বুলি কোৱা হয়। সেইদিনা মিচিং ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী তথা সকলোৱে মিলি সমূহীয়া ভোজ-ভাত খায় আৰু বিভিন্ন নৃত্য-গীত গাই ফুৰ্তি-তামাছা কৰে। মিচিংসকলে প্ৰথম দিনা ধান সিঁচে। তাৰ পাছত তিনিদিনলৈ নিয়ম-নীতি মানি চলে। শস্য ভাল হ'বলৈ তেওঁলোকে কিছুমান নিয়মত চলে। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে হাজাৰ ধুমুহা, বতাহ-বৰষুণে শস্য নষ্ট কৰিব নোৱৰাকৈ ইষ্ট দেৱতাক সন্তুষ্ট কৰিব লাগিব।

সেইদিনা তেওঁলোকে পথাৰৰ পূব দিশৰ এটা কোণত প্ৰায় ২-৩ ফুট বহল আৰু ৩-৪ ফুট বহল ঠাই ধুনীয়াকৈ চিকুনাই পৰিষ্কাৰ কৰি লয়। পুৱাতে ঘৰৰ গৃহস্থই তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত পানীয় আপং আৰু তৰাপাতত দিয়া ভাত বা পুৰাং, আদা, শস্যৰ গুটি, আলু, কচু, পোৰা মাছ, পাতত দিয়া মাছ আদি পথাৰলৈ লৈ যায়। যোৱাৰ আগতে জুহাল বা জুইশালত গৃহৰক্ষক আৰু পূৰ্বপুৰুষসকলৰ পৰা আশীৰ্বাদ পাবলৈ কামনা কৰি প্ৰাৰ্থনা কৰে। পথাৰৰ নিৰ্দিষ্ট ঠাইখিনিত মেগেলা গছবোৰ পুতি কপাহী কাপোৰেৰে মেৰিয়াই দিয়ে। তাৰ পাছত ঘৰৰ পৰা অনা আপং, টোপোলা ভাত, পোৰা মাছ আদি সামগ্ৰীসমূহ আগবঢ়াই দি পূৰ্বপুৰুষৰ পৰা আশীৰ্বাদ বিচাৰে যাতে খেতি ভাল হয়। তাৰপাছত সোঁহাতত আছ ধানৰ বীজ লৈ আৰাধ্য দেৱ-দেৱী, পূৰ্বপুৰুষ, গ্ৰহ-নক্ষত্ৰ আদিক সাক্ষী কৰি শস্য হোৱাৰ কামনা কৰি প্ৰাৰ্থনা জনায়। আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱ পালনৰ বাবে মিচিং গাভৰুৱে তেওঁলোকৰ মনৰ মানুহজনক উপহাৰ দিবলৈ সুন্দৰ উজ্জ্বল ৰঙৰ মিবু গালোক তৈয়াৰ কৰে। মিচিং মেখেলা-চাদৰ পিন্ধি ডেকা-গাভৰুৱে নৃত্য-গীত কৰে। খোৱা-বোৱা আৰু নৃত্য-গীতেৰে তেওঁলোকৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰে। বৃত্তাকাৰে ঘূৰি ঘূৰি কৰা নৃত্যই ঋতু পৰিৱৰ্তন আৰু জীৱন চক্ৰৰ পৰিৱৰ্তনক প্ৰতিফলিত কৰে। এই নৃত্যই বহুতো বিশ্বাসক প্ৰতিফলিত কৰে। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে এই নৃত্য নকৰিলে শস্য মৰহি যায়, শস্যৰ বৃদ্ধি ভাল নহয়, পোক-পতংগই খেতি নষ্ট কৰি পেলায় ইত্যাদি। আলি-আয়ে-লুগাঙত গোৱা গীতক লুগাং নিঃতম বুলি কোৱা হয়।

সহজ-সৰল চহা জীৱন কটোৱা মিচিংসকলৰ আলি-আয়ে-লুগাং উৎসৱৰ বহুতো বিশ্বাস যুক্ত হৈ আছে। তেওঁলোকে সেই বিশ্বাসক আগত ৰাখি তেওঁলোকৰ অতি মৰমৰ এই উৎসৱ বৰ ধুমধামেৰে প্ৰতি বছৰে পালন কৰে। তেওঁলোকৰ এই পৰম্পৰা ৰীতি-নীতিৰ মাজত ভাতপ্ৰেম বা মানৱপ্ৰেমৰ নিদৰ্শন সমাজলৈ এক শুভবাৰ্তা প্ৰেৰণ কৰিছে। এনেদৰেই তেওঁলোক সহজ-সৰল হৈয়ে অসমীয়া বৃহৎ জাতিক সমৃদ্ধ কৰি ৰাখিছে।

পুৰণি তোলনী বিয়াৰ গীত : আজিৰ সমাজত ইয়াৰ গুৰুত্ব আৰু তাৎপৰ্য

ড॰ কমল চন্দ্ৰ নাথ

নোৱাই তোলনী বিয়া স্ত্ৰীজাতিৰ জীৱন-যৌৱনৰ প্ৰথম খোপান বুলি অভিহিত কৰা হয়। আমাৰ আইতাইঁতৰ মুখত শুনা মতে সেই সময়ত ছোৱালীবিলাক বাৰ কি চৈধ্য বছৰমান বয়সতহে হেনো তোলনী হৈছিল কিন্তু আজিকালি অসমৰ জলবায়ুৰ কিবা তাৰতম্য বা তেজ-পানীৰ হেনো অদল-বদল হৈ আঠৰ পৰা দহ বছৰ বয়সতেই প্ৰায় সৰু সৰু ছোৱালীবোৰ তোলনী বা যৌৱনপ্ৰাপ্ত হ'বলৈ ধৰিছে। মাক-আইতাকবোৰে জীয়েক বা নাতিয়েকক গা চাই ফুৰিবলৈ কম কম বুলি ভাবি থাকোঁতেই সিহঁত এদিন আগবেলা ভাগতে পতকৈ গাভৰুৱেই হৈ পৰে। লগে লগে ঘৰৰ মানুহবোৰ হতভম্ব হৈ পৰে। আগতে আইতাকে বোৱাৰীয়েকক নাতিৰ বাবে কিবাকিবি আগতীয়াকৈ যা-জোগাৰ কৰিবলৈ কোৱাৰ লগতে সেই বয়সত দূৰলৈ ৰাতি থকাকৈ যোৱা আৰু যাৰে তাৰে লগত হলি-গলি কৰিবলৈও সম্পূৰ্ণ নিষেধাঙ্গা আৰোপ কৰিছিল। নাতি তোলনী হোৱা সময়ত সকলো আইতাকৰ এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ ভূমিকা দেখা যায়। বিশেষকৈ বুঢ়ী আইতাক থাকিলেতো কথাই নাই।

চাওঁতে চাওঁতে ওপৰত উল্লেখ কৰাৰ দৰে এদিন ৰাতিপুৱা ন-দহ মান বজাতে সাউতকৈ নাতিয়েকৰ অস্বাভাৱিক লক্ষণ দেখি ঘৰখনত আনন্দৰ জোৱাৰ উঠিল। মাকে তাইক ভিতৰৰ এটা আছুতীয়া কোঠাত সমনীয়া দুজনীমান ছোৱালীৰ লগত কোনো পুৰুষৰ মুখ নেদেখাকৈ ভিতৰতে থাকিবলৈ দি বৰমাক আৰু খুৰীয়েকক লগত লৈ তামোল-পাণ-অৰিহণাৰে সৈতে বামুন বাপুৰ ওচৰ পালেগৈ। সময় দিন বাৰ গণিতা কৰি দেউৰে ছোৱালীৰ (কন্যাৰ) সকলো দিশৰ হিচাপ দিলে। কি যুগ, কি কন্যা, ব্ৰত কেইদিন, কেইদিনত প্ৰথম নোৱাৰ, সাত দিনে ন দিনত বিয়া তুলিব। গা ধুৱাই কন্যাক প্ৰথমে কি দেখুৱাব, ৰাজহাঁহ নে ছাগলী নে কাছ নে অন্য কিবা। সখীৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য কি আয়তী দুজনীয়ে কি কৰিব ইত্যাদিৰ লেখ-বুজ দি এখন দীঘল তালিকা মাকৰ হাতত দি পঠাব। সিহঁত আই ঘৰ পোৱাৰ পিছতহে কন্যাক তেতিয়া পানী এটুপি নিয়মৰ নিয়মটো খোৱাব পাৰিব। এয়া আছিল তাহানিৰ কটকটীয়া নিয়ম। সাত দিন বা ন দিনলৈ কন্যাক বাহিৰলৈ বা পুৰুষৰ মুখ দেখুওৱা নহৈছিল। এই সময়ত সদায় সন্ধিয়া পৰত চুবুৰীয়া ছোৱালী অৰ্থাৎ আয়তীহঁত আই বিভিন্ন ইয়াৰ লগত সংগতি থকা গীত গাই ৰং-ধেমালি কৰে। গীতসমূহৰ বিষয়বস্তুৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম আৰু ঠায়ে ঠায়ে ভাৱ ভাষা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। গীতৰ ভাৱ ভাষাই অন্তৰ স্পৰ্শ কৰি যায়। মৰিগাঁও অঞ্চলত বিশেষভাৱে প্ৰচলিত এনে কিছু গীতৰ কিয়দংশ আমাৰ নিজৰ কথিত ভাষাত তলত উল্লেখ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হ'ল।

ইয়াৰ পাছত বামুনৰ নিৰ্দেশনা মতে দান-দক্ষিণা দি যথা সময়ত কামবোৰ সমাধা কৰা হয়। ভালেমান নীতি-নিয়মৰ মাজত এই বিয়া তোলা হৈছিল। কিছুৰে ইয়াক তোলনী বিয়া, কিছুৰে নোৱাই তোলনী বিয়া, কিছুৰে পুষ্প হোৱা, কিছুৰে আকৌ ঋতু স্নান পোৱা আদি নামেৰে ইয়াক নামকৰণ কৰে। এগৰাকী পূৰ্ণাংগ কন্যাৰ মৰ্যাদাৰে এই বিয়া ৰূপায়ণ কৰা হয়। আগেয়ে এই বিয়া অনুষ্ঠাপিয়া আছিল যদিও আজি ইয়াৰ গুৰুত্ব অধিক হোৱা দেখা গৈছে। এটা সময়ত এই বিয়া কলপাতৰ ৰভাৰে সমাপন কৰা হৈছিল যদিও আজিকালি আধুনিকতাৰ গৰাহত চকুত লগা পেণ্ডেললৈ ইয়াক ৰূপান্তৰ কৰি সাংঘাতিক আয়োজনেৰে পতা হ'ল। ইয়াৰ মূলতে হ'ল আজিৰ দিনত অধিকাংশ মাক-দেউতাকৰ নিজৰ কন্যাৰ ওপৰত ভৱিষ্যতে নথকা বিশ্বাসৰ এক পৰম্পৰা—'পাছৰখন বা পাওঁনে নাপাওঁ, গতিকে এইখনকে ভালকৈ পাতিছো আৰু'। অপ্ৰিয় হ'লেও সত্য যে এই মানসিকতাৰ ফলতেই আজি প্ৰায়বিলাক অভিভাৱকে তোলনী বিয়াৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিযোগিতামূলক ভাব লোৱা দেখা গৈছে।

মুঠতে পৰিশেষত এটা কথা ক'বলৈ লাগিব যে এই বিয়াৰ আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য দিশটো হ'ল— ইয়াৰ লগত সংযুক্ত হৈ থকা পুৰণি বিয়াগীতবোৰ। গাঁৱত প্ৰচলিত এই গীতবোৰে সেই কম বয়সীয়া ছোৱালীজনী অৰ্থাৎ কন্যাক বহুত কন্দুৱাইছিল বিয়ানাৰ কথা, ভাব-ভাষা, সুৰ আৰু লালিত্যই। সেই সময়ত আইতা-বৰমাহঁতৰ সেই তোলনী বিয়াৰ গীতে সকলোৰে অন্তৰ জয় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। অৱশ্যে তাৰ লগতে আছিল বিভিন্ন হাস্যমধুৰ সমাবেশ। কন্যাৰ মাহীয়েক-বায়েক আদিক কানাই কোলাত (কলা) ল'বলৈ যোৱাৰ সময়ত মুখত পিঠাগুড়ি সানি বা মেখেলাৰ তলত কঁকালৰ পিছফালে পানী বাকী দি বা সমাজৰ মাজত নাচিবলৈ কৈ বহুতো স্ত্ৰীকেন্দ্ৰিক সংস্কৃতিক ধৰি ৰাখিবলৈ যত্ন কৰি ক'ত যে কি ধেমালি কৰে। সঁচাই সেই তেতিয়াৰ বিয়া আৰু এতিয়াৰ বিয়াখনৰ মাজত বহু তফাত আই পৰিল। তোলনী বিয়া ল'ৰাই খাবলৈ গ'লে সেই ল'ৰাৰ হেনো কোনো দিন দাঢ়ি নগজে বুলি কৰা বিশ্বাসৰ বাবেও বহু সৰু সৰু ল'ৰাই তেতিয়া বিয়ালৈ নাহিছিল। বয়সস্থ তিৰোতাসকলে অঘাইটং ধৰণৰ ৰং-ৰহইচ কৰি ৰভাতলি ৰজনজনাই আছিল। আজি সেই ধেমালি সময়ৰ গতিত লীন হৈ গ'ল। ক'ত কেনেকৈ যে সেইবোৰ দিন আমাৰ বাবে অতীত হৈ গ'ল। মুঠতে ইয়াত আটাইতকৈ ভাল লগা বস্তুটোৱেই হ'ল ইয়াত গোৱা গীতবোৰ।

থুলমূলভাৰে বিয়াখন ইমানতে সামৰি এতিয়া আহোঁ বিভিন্ন সময়ত ইয়াৰ লগত সংগতি ৰাখি উপস্থাপন কৰি গোৱা গীতবোৰলৈ—
তোলনী বিয়াত কন্যা চুকত থকাৰ সময়ত গোৱা নাম গোটেই কেইদিন

হৰি মোৰ ৰুকুনীৰ আগতে
জলে শতে বাতি কোন কুমাৰৰে চাকি
বৰ পুখুৰীতে পদুম ফুল ফুলিলে
মেলাৰ নোৱাৰে পাহি
গজনা গোসাঁয়ে বৰ পুথি মেলিলে
মাজুজন গোসাঁয়ে পঢ়ে
বাৰীৰ পিছফালে কজলা উৰহি
হাতী শুঁৰে মেলি খায়
আগেফাল শুৱনি জীয়াৰি ছোৱালী
ঘৰখনৰ শুৱনি তাই
চোতালৰ আগৰে শুতুৰা এজুপি
চিঙি খাওঁ চিঙি খাওঁ লাগে
ঘৰখনৰ শুৱনি জীয়াৰী ছোৱালী
উলিয়াই দিবলৈ টান

অ' চকি মোৰে আইতি আহিব
মায়েকে ভাবিছে মোৰ জী আহিব
তপা মগুমাহে দলো
বৌয়েকে ভাবিছে ননদ আহিব বুকত কলাসাৰে ঢালো
কাকাইয়ে ভাবিছে মোৰ ভনী আহিব
কিয় গালি পাৰ তয়ে
আহিলি আহিলি মোৰ ভনী আহিলি
কিহৰে খাবিয়ে তই
দেউতাৰে ভাবিছে চিন্তা নকৰিবি
মাছৰে খোৱামে মই

ছদিন ছৰাতি বৰত ধৰিলে
সাতদিনৰ মূৰতে ওলাই বহিলে
ভাল বকুলে বিলাপ পহিলে
লোচাৰি বতিয়া গা হেলাই বান্ধিবা চুলি
ৰুক্মিণীৰ আগতে কোন কুমাৰৰে চাকি
চোতালৰ আগৰে বাগান দুৰি
তামোল এখন নিদিয়ে ঢুকাই বুলি

কন্যা মাকৰ আগদাঁত নাই
হেলেকি হেলেকি তামোল চোবাই

লগৰীয়া লগৰীয়া লগৰীয়া লোকে
বামুন গণকে কৈছে পদুমনি যোগে
আজি ৰুক্মি বহি আছে সুখে
অন্ন প্ৰাণ নেপাই ৰুক্মি ধুপুনি যে মুখে
দুই চলি পাতাত বহি চুচিছিল চুলি
আজিৰ পৰা প্ৰাণেশ্বৰী কৈক গৈলা এৰি
মাছ বাচি ৰুক্মিনিয়ে চলত থলে দা
হালধীয়া চৰাইজনী ৰুক্মি যে গা
একেখনি মজিয়াতে খাইছিল ভাত
ওলাই সোমাই বৌয়েৰহতঁক লগাইছিল মাত
ধাপত ৰুলো ধাপশাৰী সিয়ো হ'লে তিতা
এন্ধাৰ ঘৰত সোমাই আছে কুমলীয়া সীতা

পৰুৱা তামোলৰ ধকুৱা
পৰুৱা জোনাকী পৰুৱা
পৰুৱা কিয় মনে মাৰি আছা
পৰুৱা আছো মনে মাৰি
পৰুৱা দেউতাৰ ঘৰে বাৰী
পৰুৱা কালিলৈ উলিয়াই দিব
পৰুৱা বাৰীৰ পিছফালে
পৰুৱা আইটিৰ তাঁতশালে
পৰুৱা চৰায়ে চিঙিলে সূতা
পৰুৱা চিঙকে চিঙকে
পৰুৱা চিন্তা নকৰিবা
পৰুৱা আনি দিম বঙালী সূতা
পৰুৱা আয়ে কাটি দিয়া
পৰুৱা বায়ে বুই দিয়া
পৰুৱা ৰামলৈ ৰূপীয়া চোলা
পৰুৱা ৰূপীয়া চোলাতে
পৰুৱা এলাক্ষু লাগিলে
পৰুৱা ধুবালৈ বাতৰি দিয়া
পৰুৱা ধুবালৈ বাতৰি
পৰুৱা দিমে কেনে কৰি
পৰুৱা ঘাটোৱাই নকৰে পাৰ
পৰুৱা ডিঙিৰ মেৰামণি
পৰুৱা দিবা দলিমাৰি
পৰুৱা ঘাটোৱাই কৰাব পাৰ
পৰুৱা এশাৰী বাচিলে
পৰুৱা বাঘে ভালুক
পৰুৱা বাটৰ মানুহ ধৰি খায়
পৰুৱা এশাৰী বাচিলে
পৰুৱা ৰাওলী কুকুৰা
পৰুৱা ডাকতে বাতি পুৱাই
পৰুৱা পিছফাল শুৱনি
পৰুৱা আইতিৰ তাঁতশাল
আইতি আগতে জয়মতী

কস্তুৰী আগতে অ' মন জিয়া
জলে শতে বাতি
কোন কুমাৰৰ চাকি
অ' মন জিয়া
দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া
সেয়েহে কস্তুৰীৰ মনতো মৰা
পদুম পুখুৰীয়ে অ' মন জিয়া
পদুম ফুল ফুলিলে অ' মন জিয়া
মেলাৰ নোৱাৰে পাহি মন জিয়া
দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া
আগফাল শুৱনি অ' মন জিয়া
কাকিনি তামোলে অ' মন জিয়া
পাছফাল পাণ মন জিয়া
দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া
বৰ ঘৰ শুৱনি অ' মন জিয়া

জীয়াৰী ছোৱালী অ' মন জিয়া

উলিয়াই দিবলৈ টানেহে

অ' মন জিয়া

দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া

চৰায়ে তুলিলে অ' মন জিয়া

ছকুৰি পোৱালি অ' মন জিয়া

গছৰ ডাল শুৱনি কৰি হে

অ' মন জিয়া

দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া

সেয়েহে কস্তুৰীৰ মনতো মৰা

মাকে বাপেকে অ' মন জিয়া

আইদেউক তুলিলে অ' মন জিয়া

লোকৰ ঘৰ শুৱনি কৰি মন জিয়া

দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া

মিহিকৈ পচলা অ' মন জিয়া

কেলৈ কুটিলা অ' মন জিয়া

লোকে বাতি ভৰাই খায় মন জিয়া

দৰা নাইকিয়া তোলনি বিয়া

কেলৈ তুলিলা অ' মন জিয়া

মৰমৰ জীয়েৰক অ' মন জিয়া

লোকে বনে কৰা খায় মন জিয়া

দৰা নাইকীয়া তোলনি বিয়া

আইতি আগতে জালি

জ্বলে শতে বাতি জালি

কোন কুমাৰৰ চাকি

অ' লে - চাৰি বতিয়া

গা হেলাই বান্ধিলা চুলি

আইতি বা বিয়া হ'ল

অ' মইনা তুলাপাত

দাদা বা ক'লে গ'ল

অ' মইনা তুলাপাত

তামোল খুৰিয়াতা নায়ে

মইনা তুলাপাত মইনা ওলাই মাত

বহি বেই আছিল তাঁত

বৰ ঘৰ শুৱনি অ' তিল তৰু

মাৰাৰ ভাত চৰু অ' তিল তৰু

মাৰাৰ ভাত চৰু এৰিলা গাভৰু

অন্তৰ স্পৰ্শ কৰি যোৱা এই গীতবোৰে এটা সময়ত আমাৰ মৰিগাঁও অঞ্চলৰ আয়তীসকলৰ মুখত আঁখি ফুটা দি ফুটিছিল। আমাৰ গাঁৱলীয়া কথিত ভাষাত ই সদায় ধুনীয়া আৰু শুৱলা। ইয়াৰ গুৰুত্ব আমাৰ সমাজত সদায় থকাতো সকলোৱেই বিচাৰে যদিও সময়ৰ সোঁতত ই বিলুপ্তিৰ পথত। এয়া সমাজৰ বাবে শুভ লক্ষণ নহয়। আমি আশাবাদী ই যেন আজিৰ প্ৰজন্মৰ মাজতো জীয়াই থাকক আৰু গীতবোৰ গৱেষণাৰ বিষয়বস্তু হওক। অনুষ্ঠানটোত আগৰ দৰে থকা পুৰণি সংস্কৃতিৰ মাপকাঠি একেই থাকক তাকে কামনা কৰিছোঁ। তেতিয়াহে সেই আইতাহতৰ দিনৰ পৰা চলি অহা পুৰণি পৰম্পৰাৰ নোৱাই তোলনি বিয়াৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতি অব্যাহত থাকিব।

সৰাপাতে আহি কৈ যায় ফাগুন অহাৰ বতৰা

✍ বশ্মিৰেখা কাশ্যপ

মৰমৰ ফাগুন

এয়া তোমাৰ স্মৃতি ৰোমস্থন কৰি মোৰ পলাশ-মদাৰেৰে সাজি উলিওৱা পৰ্ণকুটীৰত বহি মোৰ আলসুৱা পাখী কলমটোৰে মহীচুঙাত কলম তিয়াইছোঁ। অলপ অলপ ঠাণ্ডা লগাৰ বাবে আলোৱানখনো গাত দি লৈছোঁ। কিয় জানো আজি তোমাৰ কথাবোৰ ৰোমস্থন কৰি নষ্টালজিক হৈ পৰিছোঁ। কালি বা-ৰিব মলয়াজাকে আহি কাণে কাণে কৈ গ'ল তুমি অহাৰ বতৰা। তেতিয়াৰ পৰাই উৰুঙা উৰুঙা ভাব এটাই হৃদয়তপ্তীত খেলি আছে।

মৰমৰ ফাগুন, এয়া উত্তৰ ফাল্লুণী বতাহৰ হাতত তোমালৈ দি পঠাইছো একাঁজলি পলাশী মৰম। তোমাৰ মনত পৰেনে বাৰু যোৱা বছৰৰ কথা। তুমি যে ধূলিয়ৰি নদীত হালধীয়া নাৱত বঠা বাই বাই মোৰ কাষলৈ আহিছিল। তোমাৰ লগত অহা ধূলি আৰু বনকুকুহাই সমগ্ৰ শৰীৰ ধূলিময় আৰু কুকুহাময় কৰি তুলিছিল। সেই মুহূৰ্তত খং আৰু অভিমান এটাই কুৰুগকি কুৰুগকি খাইছিল। মোৰ এই অৱস্থা দেখি তুমি দুষ্ট চাৰনিৰে চাইছিল। আৰু মই তোমাৰ সেই পঞ্চশৰৰ চাৰনিত মোৰ হৃদয় জৰ্জৰিত হৈ পৰিছিল। মনৰ আঁচলখন বাৰে বাৰে খহিছিল। তেতিয়া তুমি হৃদয়ৰ বুটাম খুলি সমস্ত আকুলতাৰে মোক সাৱটি ধৰিছিল। আৰু মোৰ হৃদয়ত পলাশ-মদাৰ আদি ফুলবোৰ একেলগে ফুলি মোৰ মন ৰঙাই তুলিছিল। তোমাৰ মৰমৰ অচিন ৰাগি লাগি কমোৱা তুলা হৈ মনবোৰ যেনি-তেনি উৰিছিল। এতিয়া সেইবোৰ ইতিহাস। তোমাৰ দুপ্তালি কৰ্মৰাজিয়ে মোক কিয় সমগ্ৰ জীৱজগততে প্ৰভাৱ পেলোৱাত সিদ্ধহস্ত আছিল। সমগ্ৰ গছ-গছনিকে লঠঙা কৰি গুচি যোৱা নতুন ঋতুৰ আগমনৰ বতৰা দি। সেয়ে ফাগুন তুমি মহান আৰু মই বাৰে বাৰে তোমাৰ প্ৰেমত পৰো।

মৰমৰ ফাগুন, এইবাৰ সৰাপাততে আহিবা। কাৰণ তুমি হেনো সৰাপাততে পছোৱা ফাগুন হৈ নামি আহা। মই তোমালৈ অধীৰ আগ্ৰহেৰে বৈ থাকিম।

বিনয়াবনত
বৈদেহী

অনুভব : একান্ত ব্যক্তিগত

✍ মমী নাথ

কলম আৰু ডায়েৰী। অসহ্যবোৰ সহ্য কৰিব পৰা দৰৰ। লাগিলে সেয়া অপ্ৰিয় সত্যই হওক। যিখিনি আপুনি ক'বলৈ নোৱাৰে কাকো, আপোনাৰ কথাবোৰ শুনাও কোনো নাই, লিখি যাওক নিজৰ বাবে। পোৱা-নোপোৱাৰ হিচাপ নকৰিব। কাৰোবাক যদি হিয়া উজাৰি প্ৰেম দিছে বিনিময়ত একো নিবিচাৰিব। বিচাৰিলেই কষ্ট পোৱা যায়। আপুনি কাৰোবাক ভাল পাই হয়তো তেওঁ আপোনাৰ প্ৰতিটো উশাহত বিলীন হৈ আছে। তেওঁ নিবিচাৰিলে আগুৱাই নাযাব। তেওঁৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱাই আপোনাক নিসংগ কৰিব পাৰে, কন্দুৱাব পাৰে। তথাপি তেওঁক সুখী হ'বলৈ দিয়ক তেওঁৰ পৃথিৱীত। তেওঁক ক'ব নোৱাৰাখিনি লিখি যাওক নিজৰ বাবে। মনৰ কথাবোৰ লিখি বুকুত ঠাহ খাই থকা আবেগবোৰ প্ৰকাশ কৰক। দেখিব আপুনি যিবোৰ কথাক অসহ্য যন্ত্ৰনা বুলি ভাবি আছে সেইবোৰ আপুনি সহ্য কৰিব পৰা হৈ যাব।

ফাগুনৰ ৰং

✍ অজন্তা তামুলী ফুকন

ফাগুন মানেই ৰঙৰ সমাহাৰ
আকাশ-বতাহ সকলোতে
ফাগুন মানেই ৰঙীন হৃদয়ৰ
এমুঠি ৰাগ বসন্তৰ
প্ৰেমৰ সুবাস বিলাই
হৃদয়ৰ দলিচাত
আটোমটোকাৰিকৈ সজা
এটি মিঠা সপোন
ফাগুন মানেই জীপাল হৈ উঠে
জীৱনৰ সঞ্জীৱনী মন্ত্ৰ।

ফাগুনৰ স্তবক

✍ অজন্তা তামুলী ফুকন

ফাগুনৰ বা লাগি
মনবোৰ হয় যৌৱনময়
শুকান পাতবোৰৰ দৰেই
থাউকতে উৰি যায়
আপোনজনৰ হৃদয়ৰ ওম ল'বলৈ
ফাগুনত সেয়ে বাঙলী হয় আকাশ
যেনেকৈ প্ৰেমৰ সুগন্ধ বয় বতাহত
ধূলিয়ৰি গো-বাটৰ সুগন্ধত
মুনিচুনি বেলাত ধূপ-ধূনাৰ গোক্ৰ
তগৰজোপাৰ গাত পাক লাগি বয়
কুলিৰ আগমনত বিৰিখে নিজকে
ন-ৰূপেৰে সজাবলৈ প্ৰেৰণা পায়
ফাগুন সেয়ে জীৱনৰ চালিকা শক্তি
জীৱনবৃত্তৰ একোটা কেন্দ্ৰ বিন্দু।

নৰা চিগা

✍ সদানন্দ গগৈ

নৰা চিগা শুকান পথাৰত
উন্মাদ যৌবন
আদিম বাসনাৰ এক সজীৱ গীত
দেহৰ আঁচল উৰুৱাই নিয়া উন্মুক্ত বতাহী সুৰ
অনন্ত যৌবনা ফাগুনৰ
ইয়াতকৈ আৰু কি প্ৰেম বস হব পাৰে

ফাগুন ফাগুন লগা

✍ অভিনৱ কাশ্যপ

পচোৱা জাক পশ্চিমৰ পৰা বলিলেই
ধূলিয়ৰিত বুকুৰ খবৰ,
সৰাপাতত উৰুঙা উৰুঙা বতৰা।
ৰঙা নদীৰ পাৰত
আকাশ ৰঙা হৈ শিমলু ফুলে
একেই বতৰে বাউলী হৈ
হৃদয়খন ৰঙে।
শৰীৰৰ উমত উমাল নহ'লেও;
কলিজা উমাল হৈ থাকে;
উশাহ ঘন হয়
মদাৰ ৰঙেৰে ৰঙাবলৈ
তোমাৰ শিৰতেই
হেঁপাহ থমকি বয়।